

Asia: VN/26268/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot pykälästä (luonnos laiksi vesihuoltolain muuttamisesta) ja säännöskohtaisista perusteluista (luku 7)

RAASEPORIN KAUPUNKI PÖYTÄKIRJANOTE 16/2024

Kaupunginhallitus 23.9.2024

Lausunto Raaseporin Vesi -liikelaitos

Myönteisiä kohtia hallituksen luonnoksessa:

4 c § Kunnan määräysvallan varmistaminen vesihuollossa

Hallituksen esityksessä kunta veloitettaisiin lain voimaan tullessa säilyttämään olemassa oleva määräysvaltaansa kunnan alueella omistamissaan tai määräysvallassaan oleviin vesihuoltolaitoksiin ja tukkuvesihuoltolaitoksiin. Vesihuollon tällaisella julkisen omistuksen takaamisella voidaan edistää vesihuollon pitkäjänteistä kehittämistä, turvata huoltovarmuutta ja edistää vesihuoltoalan rakennemuutosta kohti tehokkaampia ja vahvempia yksiköitä.

Esitetty asetus ei kuitenkaan kohdistuisi asiakasomisteisiin vesihuolto-osuuskuntiin eikä sellaisiin vesihuoltolaitoksiin ja yksityisten omistamiin vesihuoltolaitoksiin, jotka eivät ole kunnan omistuksessa tai määräysvallassa ennen lain voimaantuloa. Nämä toimijat voisivat säilyttää nykyisen omistuspohjansa. Lisäksi osakeyhtiömuotoiset vesihuoltolaitokset säilyttäisivät edelleen mahdollisuuden ulkopuoliseen omistukseen niin kauan kuin kunnalla on yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa kirjanpitolain mukainen määräysvalta yrityksessä.

5 a § Vesihuollon kehittäminen kunnassa

Kunnan vesihuoltosuunnitelma on tervetullut uusi lisäys kunnan vesihuollon järjestämisvastuuseen. Sen avulla kunta voi ja sen tulee järjestelmällisesti kehittää alueensa vesihuoltoa yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, tukkuvesihuoltolaitosten, muiden kuntien ja muiden keskeisten yksiköiden kanssa sekä laatia sen pohjalta vesihuoltosuunnitelma. Tämä velvoite varmistaa vesihuollon tilan ja kehityksen osana kunnan toimintaa.

9 a § Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma ja 18 § Maksujen yleiset perusteet

Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma ja kohtuulliset tuottovaatimukset ovat vesihuoltolaitoksen kannalta kriittisiä kysymyksiä. Ajantasaisen ja kunnan vesihuoltosuunnitelman huomioivan omaisuudenhallintasuunnitelman laatiminen ja ylläpito varmistaa, että vesihuoltolaitos pystyy huolehtimaan vesihuollon käyttövarmuudesta sekä vastaamaan vesihuollon investointitarpeisiin.

Samaa tavoitetta palvellaan ja varmistetaan asettamalla omistajan tuottovaatimus kohtuulliselle tasolle, mikä on kirjattu myös voimassa olevaan lakiin. Tämän varmistamiseksi tulevassa laissa on kuitenkin säädetty, että maksut voivat sisältää enintään kohtuullisen tuoton edellyttäen, että maksut voivat pitkällä aikavälillä kattaa vesihuoltolaitoksen uudis- ja saneerausinvestoinnit sekä omaisuudenhallintasuunnitelman mukaiset kustannukset. Toisin sanoen kohtuullisen tuottovaatimuksen sitominen omaisuudenhallintasuunnitelman mukaisiin maksuihin on tervetullutta.

19 § Maksut

Lakiehdotuksesta: "Perusmaksun, liittymismaksun sekä muiden maksujen tulee olla eri alueilla erisuuruisia, jos tämä on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä. Myös käyttömaksu voi olla eri alueilla erisuuruinen edellä kuvattujen edellytysten täytyessä". Uudistus velvoittaa vesihuoltolaitoksia kiinnittämään enemmän huomiota kustannusten asianmukaiseen kohdentamiseen ja syy-seurausperiaatteen käyttöönottoon. Uudistus turvaa osaltaan vesihuoltolaitosten taloutta ja tulevia investointitarpeita.

Hallituksen luonnoksessa kehitettävät kohdat:

Toiminta-alueita koskeva sääntely

Toiminta-alueista säädetään §:issä 7-8 b. Toiminta-alueen vähentämistä sekä toiminta-alueen lakkauttamista koskevan sääntelyn uudistaminen ja selkeyttäminen, mikä on täysin uutta tässä

lakiehdotuksessa, helpottaa välttämättömiin toimenpiteisiin ryhtymistä toiminta-alueen vesihuoltotarpeen muuttuessa olennaisesti.

Kun toiminta-alueita määritellään, on hallituksen luonnoksen mukaan arvioitava vesihuoltolaitoksen verkostoon liittymisen tarve ja otettava huomioon ainakin asemakaava-alueet, taajamat ja pohjavesialueet. Yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetussa direktiivissä tarkoitettujen taajamien tulee kuitenkin aina sisällyttää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen jätevesien viemäröinnin osalta.

Näin laajojen alueiden huomioon ottaminen voi uhata vesihuoltolaitosten taloutta. Erityisesti liialliseen optimismiin perustuva kaavoitus voi johtaa ennakoivaan verkkorakentamisen tarpeeseen, mikä luonnollisesti luo vesihuoltolaitokselle potentiaalisia ja todellisia kustannuspaineita.

Vesihuoltolaitoksen varautuminen häiriötilanteisiin

Vesihuollon käyttövarmuus ja varautuminen on huomioitu useissa hallituksen esityksen kohdissa, mikä on ymmärrettävää ja välttämätöntä vesihuollon yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.

Lakiehdotuksen 15 §:n mukaan "vesihuoltolaitoksen on oltava selvillä toimintansa ja sen vaikutusten kannalta keskeisistä tekijöistä sekä niihin kohdistuvista riskeistä" ja 15 a §:n mukaan "vesihuoltolaitos vastaa verkostoihinsa liitettyjen kiinteistöjen vesihuoltopalvelujen saatavuudesta häiriötilanteissa".

Lain §:ien 15 ja 15 a veloitteet ovat laaja-alaisia ja siten varsin ehdottomia. Lakiehdotuksien pykälissä ei oteta huomioon rajallista mahdollisuutta tunnistaa ja hallita kaikkia riskejä sekä järjestää vesihuoltopalvelua kaikissa tilanteissa. Kattava vaatimus ei myöskään tue tai rajoita millään tavalla riskienhallintaan ja häiriötilanteisiin varautumiseen osoitettujen taloudellisten ja muiden resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä.

Kyseisten pykälien sanamuotoa on mielestämme yhdenmukaistettava sähkömarkkinalain 19 §:n 2 ja 3 momenteissa sekä 28 §:ssä toiselle kriittiselle palvelulle, eli sähköntoimitukselle, asetettujen vaatimusten kanssa. Näin varmistettaisiin, että asetetut vaatimukset ovat realistisesti toteutettavissa ja kohtuulliset ja että varautumiskustannukset pysyvät sopivalla tasolla eivätkä aiheuta vesihuoltolaitokselle ja viime kädessä vedenkäyttäjille kohtuutonta kustannustaakkaa.

§ 23 Sopimusehtojen muuttaminen

Hallituksen esityksen mukaan sopimusehtojen muuttaminen vaikeutuu, mikä voi usein olla tarpeen käytännön tilanteissa, joissa lakia on vastedes sovellettava. Tämä voi hidastaa ja vaikeuttaa välttämättömien uudistusten toteuttamista.

Vesihuoltolaitoksen kannalta olisi tarkoituksenmukaisempaa säilyttää voimassa olevan lain hyvin toimiva kirjoitustapa.

Huomiot muista hallituksen esityksen kohdista

-

Muut huomiot

-

Malvela Maj-Len
Raseborgs stad / Raaseporin kaupunki